

ERZBERGER (*Matthias*), Duits Staatsman (Buttenhausen, 20.9.1875 — Griesbach, 26.8.1921).

Was eerst onderwijzer en journalist. Hij interesseerde zich spoedig voor de politiek, en werd in 1903 lid van de Rijksdag voor het Centrum. Hij onderscheidde zich al vroeg als een vooruitstrevend en scherpzinnig politicus, vooral op financieel gebied.

Tijdens de eerste jaren van de 1ste Wereldoorlog was hij als chef van de propaganda even annexionistisch als de meeste burgerlijke politici, totdat hij in juli 1917 na een reis in Oostenrijk tot de overtuiging gekomen was, dat een vrede door een Duitse overwinning niet meer mogelijk was. Hij was de inspirator van de beroemde «*Friedensresolution*» van de Rijksdag, een streep door de rekening van de Duitse militaristen. Op 3 oktober 1918 werd hij in het kabinet Max van Baden, staatssecretaris zonder portefeuille. Op 11 november 1918 tekende hij te Compiègne de wapenstilstandsvoorwaarden.

In 1919 werd hij minister van Financiën in het kabinet Bauer en tot 3 oktober 1919, vice-kanselier.

In dit ambt maakte hij zich zeer verdienstelijk door een ingrijpende herziening van het belastingstelsel in centralistische geest, waardoor hij zich de vijandschap der nationalististen en der particularisten op de hals haalde.

In een reeks artikelen in de *Kreuzzeitung* viel Helfferich, de woordvoerder der nationalististen, Erzberger heftig aan. Hij beschuldigde deze, dat hij door zijn politieke kennis belangrijke financiële voordelen had weten te verwerven. In het daarop volgend proces kreeg Erzberger geen volledige genoegdoening, waarop hij als minister aftrad. In een tweede proces beschuldigde Helfferich Erzberger van belastingontduiking en van het in veiligheid brengen van vermogen in het buitenland. Erzberger werd echter vrijgesproken. Hij werd weer lid van de Rijksdag. Nadat reeds tijdens het eerste proces een aanslag tegen hem was gepleegd, waarbij hij gewond werd, werd hij op 26 augustus 1921 door Tillesen en Schulz op de Kniebis, bij Griesbach, vermoord. De daders vluchtten eerst naar het buitenland, maar konden later rustig naar Duitsland terugkeren. Na de ineenstorting van het Derde Rijk werden zij gearresteerd, hoewel er na hun misdaad 25 jaar waren verlopen. Tillesen werd in 1947 in de Franse bezettingszone tot 15 jaar veroordeeld.

Op koloniaal gebied deed Erzberger eveneens van zich spreken. In 1906 leidden zijn aanvallen op de koloniale politiek van de Duitse regering tot ontbinding van de Rijksdag. Hierdoor haalde hij zich de haat van de nationalististen op de hals.

In 1903 beschuldigde Erzberger, samen met de Engelsens Casement en Morel, België ervan de inlandse bevolking van de kolonie te verdrukken, waardoor het moederland zich onwaardig toonde tot de beschaafde Staten te behoren, zodat de Onafhankelijke Congostaat maar moest verdwijnen en onder de grote mogendheden verdeeld worden. Naar aanleiding van deze beschuldiging zond Leopold II een onderzoekscommissie naar Congo bestaande uit een Belg, een Italiaan en een Zwitser.

Dat Duitsland het op de Belgische kolonie gemunt had blijkt uit een verklaring, door Erzberger in 1911 afgelegd, aan een correspondent van *Le Matin*:

«*Nous avons demandé le Congo jusqu'au fleuve de ce nom et à l'Oubanghi; il faut que nous l'ayons so zegt hij. Vous ne voulez pas couper votre colonie en trois. D'accord. Si vous voulez... Je crois que le gouvernement ne s'opposera pas à ce désir. Mais alors donnez-nous un bon morceau de terrain sur la côte. Pourquoi nous voulons le Congo jusqu'à l'Oubanghi? Mais vous imaginez-vous que le Congo belge restera toujours belge?*»

Matthias Erzberger schreef «*Die Zentrums-*

politik in Reichstag» (1904-1914, II delen) «*Erlebnisse im Weltkrieg*» (Stuttgart, 1920). en «*Der Volkerbund*» (1918).

Weinigen van zijn tijdgenoten droegen zoveel bij tot de historische ontwikkeling in zo korte tijd als deze eerezuchtige man, die verantwoordelijkheid noch impopulariteit vreesde.

22 september 1953.
R. Bonnaerens.

The Encyclopaedia Britannica (Londres et New-York, The Encyclopaedia Britannica Company Ltd-Encyclopaedia Britannica Inc., 1946, vol. 8, pp. 698-699). — *Winkler Prins Encyclopaedie* (Amsterdam-Brussel, Elsevier, 1950, 8e deel, blz. 290). — *Dictionnaire Encyclopédique Quillet* (Paris, Librairie Aristide Quillet, 1952, p. 1539). — *Der Grosse Brockhaus* (Leipzig, F. N. Brockhaus, 1930, Deel 5, blz. 672). — *Oosthoek's Encyclopaedie* (Utrecht, N. V. A. Oosthoek's Uitgevers Maatschappij, 1949, vierde druk, deel 6, blz. 306). — Pirenne, Jacques, *Coup d'œil sur l'histoire du Congo* (Bruxelles, Lamertin, 1921, p. 62). — Liebrechts, *Leopold II, fondateur d'Empire* (Bruxelles, Office de Publicité, 1932, pp. 260 et 267). — *Le Journal du Congo* (Bruxelles, 1re année, n° 3, 21 octobre 1911, p. 1).